

Byl pošťákem muklů v Jáchymově. Ti mu pomohli přežít lágr, když se sám stal z horníka vězněm

Napsal/a [Post Bellum](#) 22. června 2019

Dvacetiletý Miroslav Hampl v roce 1952 pronesl na důl civilní šaty, převlečenému politickému vězni předal vypůjčenou legitimaci zaměstnance a provedl ho přes bránu. Za pár týdnů chtěl útěk zopakovat a na Západ uprchnout sám. Už se mu to ale nepovedlo, udal ho kamarád a putoval na tři roky do lágru Ležnice. Jeho vzpomínky patří do [Příběhů 20. století](#).

Miroslav Hampl se narodil v září 1932 v menší obci **nedaleko Olomouce**. Jeho tatínek, vyučený malíř pokojů, a maminka, dělnice v tiskárně, se na konci války rozvedli. Zůstal u maminky, která každý den jezdívala do práce na kole do Olomouce, o děti se nemohla starat, nechávala je přes den v klášteře.

„Klášter jsem podpálil. Bylo mi pět let a chtěl jsem si opéct brambory ve stodole, tak to holt shořelo, byl z toho malér, ale já za to nemohl, byl jsem malý, štěstí, že jsem to přežil. Naučil jsem se tam modlit. Modlím se dodnes každé ráno i večer. A pomáhalo mi to i ve vězení,“ vypráví pan Hampl, který žije se svojí ženou v menším domku se zahradou **v Šumperku**.

Horník bohatý jako špičky KSČ

Dospívající mladík nechtěl studovat, škola ho příliš nebavila, toužil po dobrodružství v dalekých zemích. Proto se se dal na učení v baťovské obuvnické škole. Doufal, že ho vyberou do továrny někde daleko, třeba v Indii. Plány se rozplynuly, když se moci chopili komunisté, to várný znárodnili a hranice uzavřeli.

Z učení nastoupil na nudné místo v kanceláře národního podniku Obuva do výdeje bot. Po poměrně krátké době si ho zavolali na pracovní úřad, kde mu oznámili, že administrativní síly musí nejméně rok odpracovat ve strojírenství nebo hutnictví. Vybral si místo horníka v Jáchymově, protože to bylo blízko hranic. Chtěl emigrovat.

Miroslav Hampl v dubnu 1952 uzavřel pracovní jednoroční smlouvu s národním podnikem Jáchymovské doly. Hornictví vynášelo. Nabídli mu prémii za uzavření smlouvy: odpracuje-li rok, obdrží dalších pět tisíc korun, uzavře-li na další rok, čekala by ho desetitisícová prémie, dva tisíce na oblečení, sto korun denně diety, rodinou podporu, zdarma byt a další a další výhody.

Mladý Miroslav Hampl (foto: Post Bellum)

Měsíční mzda dosahovala částky, kterou brali nejvyšší funkcionáři KSČ. Hornické peníze ale nebyly zadarmo. Platilo se za ně těžkou fyzickou prací v nebezpečném radioaktivním prostředí bez ochranných pomůcek. Miroslav Hampl rubal na čelbě s lamači. Každý den nastupoval na osmihodinovou směnu. Po ní se zcela vyčerpaný došoural na ubytovnu na Božím daru.

Pošťákem pro mukly: Dvacetiletý Miroslav Hampl naslouchal vyprávění politických vězňů. Dovídal se hrozné věci. Jak je vyšetřovatelé týrali, vynucovali nepravdivá doznání. Že se do vězení dostali třeba jen za to, že roznášeli protikomunistické letáky, nebo někomu pomohli přes hranice, někoho neudali, i když věděli, že zvažuje emigraci. „Když jsem přišel na Svornost, řekli mi, že se setkám s trestanci, zločinci. Za velmi krátkou dobu jsem poznal, že se nejedná o žádné zločince, ale o nepohodlné oponenty režimu. A tak jsem jim pomáhal,“ říká Miroslav Hampl, který se seznamoval s odsouzenými lékaři, profesory a válečnými veterány.

„Víte, co mě bolelo? Pracovali tam třeba vězni v padesáti nebo šedesáti letech a byli úplně vyřízení, vyřízení tak jako já. Ale vyřízený člověk v padesáti vypadá úplně jinak, jako když je člověk dvacetiletý. Kolikrát jsem si šel večer lehnout a nad těmi lidmi jsem plakal. Bylo mi jich líto,“ vzpomíná pan Hampl, který jim ze soucitu začal vynášet dopisy pro jejich blízké, jídlo a oblečení.

„Seznámil jsem se tam s dvěma Pražákama. S lékařem a doktorem věd. U těch jsem byl taky v rodinách. Asi dvakrát nebo třikrát jsem jim dovezl nějaký dopisy nebo teplý oblečení. Takže jsem navštěvoval ty rodiny a vozil jsem těm muklům zprávy a balíčky.“

Na dole Svornost se vytvořila parta asi dvacetiletých brigádníků: kolektorů a lamačů. Do party patřili Pražák, Hruša, Štěpánek, Mochnač a Hampl. O Jiřím Pražákovi a Miroslavu Hrušovi víme, že toužili utéci za hranice stejně jako Hampl. Snili o Švýcarsku, kde se chtěl Pražák vyučit zahradníkem a Hruša podnikat. Tito přátelé ze Svornosti vězňům pomáhali.

V četě s „politickými“

Do hornické čety patřili i političtí vězni Josef Papík a Bohuslav Pánek, oba odsouzeni za velezradu v protikomunistické skupině napojené na západní agenty chodce a převaděče přes hranice. Podle soudu se stalo, že se Pražák svěřil vězni Papíkovi, že by si ze všeho nejvíc přál koupit si motorku, ale nemá dost peněz. Papík ho údajně navedl, ať ukradne kus uranové rudy a prodá ji na Západ přes tajného amerického agenta.

Tuto verzi ovšem zkonstruovali komunističtí vyšetřovatelé. Je dost pravděpodobné, že se jedná o příběh, který se nestal. Právě tím ale udělala StB z party mladých kamarádů organizovanou velezrádnou protistátní skupinu. „Seznámil jsem se s Bohoušem Pánkem a Jirkou Pražákem. A uskutečnili jsme útěk Pánka. A podařilo se nám to,“ vzpomíná pan Hampl na 11. října 1952. „Jako zaměstnanci jsme měli speciální legitimace. Vypůjčili jsme si jednu legitimaci od toho Pražáka. Já s jedním civilem, který dělal lamače, jsme vyvedli přes vrátnici ven toho Pánka v civilním oblečení, které jsem mu přinesl. Na hlavě měl čepici, aby nebyly vidět krátké vlasy. Pánek nastupoval na noční směnu, takže měl osm hodin náskok,“ popisuje Hampl jednoduchý způsob útěku vězně Pánka.

Jáchymovský důl Svornost (foto: Post Bellum)

„Pražák, Pánek a ten třetí nasedli na autobusu a jeli do Ostrova. Tam se Pánek převlíkl, vzdal si košili a kravatu. A hned dalším autobusem odjeli do Prahy. To mi vyprávěli, já už

jsem s nimi nebyl. Protože jsem sedl na autobus a jel jsem do ubytovny na Boží dar. Přes hranice jsem chtěl jít až při druhém útěku,“ dodává.

Pánek se údajně zkontaktoval s převaděčem na jižní Moravě a odešel do Rakouska. Už nikdy se neviděli. Dva dny před zatčením Hamplovi přišla na ubytovnu na Božím Daru pohlednice z Rakouska, na které bez podpisu stálo: „Vše se podařilo.“ Miroslav Hampl se dodnes domnívá, že se jednalo o estébáckou provokaci.

Čtyřicet kilo dolů...: Dne 27. listopadu 1952 v půl jedenácté v noci vtrhlo do jeho pokoje estébácké zásahové komando. Zpřeházeli mu osobní věci a pohlednici našli. Podle Hampla ho udal přítel z dolu Svornost, jehož jméno zná, ale nechce ho prozradit. „I takoví jsou lidé. Nemůžu to pochopit. Řekli mi, že se mě jen na něco zeptají, ať se obleču na ranní šichtu. Tak jsem měl na sobě gumáky a montgomerák. Dali mně brýle na oči, abych neviděl, kam jedeme. Jenomže já jsem ty serpentýny znal, poznal jsem, že jedeme do Jáchymova na StB,“ vzpomíná Hampl, který tušil z vyprávění vězňů, co ho nejspíš čeká.

Na hromadné cele čtyřikrát pět metrů jich spalo deset na dřevěné palandě: „Leželi jsme vedle sebe jak harémci. Nebyl jsem zvyklý chodit před druhými na záchod. Takže jsem ze začátku nejedl ani to jídlo, co ho bylo málo, abych nemusel na záchod, protože jsem se styděl. Takže jsem hrozně zeslábl a šel pochopitelně s váhou dolů,“ vypráví Hampl, před zatčením sportovec, amatérský boxer.

Do vězení nastupoval s devadesáti kily, po třech měsících vyšetřování, po měsíční samovazbě, kam ho zavřeli, aby ho zlomili, z něj udělali trosku vážící něco málo přes padesát kilo. Od ledna 1953 probíhaly výslechy každý den.

Na židli mu svazovali ruce za zády, pěstí ho tloukli do tváře tak silně, že přišel o dva zuby. Vyhrožovali mu, že ho v těchto podmínkách budou držet tak dlouho, dokud se nepřizná a nepopíše přesně, jak proběhl útěk, komu na dole pomáhal a kdo všechno se na tom podílel.

Zlomila ho samovazba

„Přesto jsem pořád zapíral. Vodili mě z výslechu na celu, nutili mě chodit dokola. Když jsem se zastavil, ozvalo se: ‘Chodit, chodit, chodit!’ Už jsem to dál nemohl vydržet. Tak jsem se konečně přiznal,“ říká Hampl, který celé doznání vyslovil až po dvou měsících, vyšetřování pokračovalo další čtyři měsíce.

Svatební fotografie Miroslava Hampla (foto: Post Bellum)

Krajský soud zasedal v Karlových Varech 22. září 1953. Za trestný čin návodu k vyzvědačství a spolčování proti republice dostal Miroslav Hampl tři roky. Soudní senát konstatoval, že přihlíží k jeho zanedbané výchově, k jeho dělnickému původu a k tomu, že se doznal. Jeho přítel, vězeň Josef Papík, dostal navrch deset let, Jiří Pražák osm let, Miroslav Hruša čtyři roky, Zdeněk Štěpánek a Michal Mochnač za pomoc vězňům po jednom roce.

Od soudů ho odvezli do tábora Ležnice u uranového dolu Svatopluk nedaleko Horního Slavkova. Dodnes si pamatuje své lágrové označení: A0-16953.

„To byl velký tábor. Spalo nás v dřevěných barácích šestnáct na palandách. Pamatuji si strašnou zimu. Na důle jsem hloubil slednou chodbu s takovým starším pánem. Měl asi padesát osm roků. Většinou jsem dělal já za něho. Normy se kvůli tomu neplnily, takže se to projevilo na jídle, měl jsem nejnižší dávku,“ říká Hampl.

Když neplnil opakovaně normu, čekala ho po čase korekce, malá místnost bez oken s betonovou podlahou. Vězeň trpěl zimou a vlhkem: „Spal jsem mokry, v zimě a jen s jednou dekou... Ráno jsem šel na šichtu a ze šichty zase hned do korekce,“ popisuje úděsné první měsíce vězení. Všechno se změnilo k lepšímu, když soudruzi organizovali výměnné pobyty úderných hornických oddílů mezi jednotlivými doly a lágry. Na Ležnici přijel autobus politických vězňů ze Svornosti. Když se dozvěděli, že tu vězní Hampla, který jim na dole vynášel dopisy a nosil jídlo, přijali ho mezi sebe do **tzv. úderky**. Od té chvíle se měl jako král: dostatek jídla, ochranu a dobré přátele.

Místo emigrace svatba: Dne 28. září 1954 ho propustili na podmínku po odsezení poloviny trestu. Vrátili mu oblečení, ve kterém ho zatkli. V gumákách a montgomeráku se vydal přes Prahu domů do Šumperku: „Lidi koukali, co je to za hastroše. Domů jsem přijel večer, měl jsem to tak naplánované, věděl jsem, že bude maminka doma,“ vypráví Hampl, který se rok a půl po propuštění musel každých čtrnáct dní hlásit na SNB.

Ve vězení dostal pracovní umístěnku do Uničovských strojírén. Odtud ho vyhodili s tím, že politického mukla nezaměstnají. Hrozilo, že tím poruší podmínku a vrátí se zpátky do lágru. Zachránila ho maminka, která mu sehnala práci přes známého u Okresního stavebního **podniku v Šumperku**. Až do důchodu tu pracoval u zedníků. Dlouhá léta plánoval útěk přes hranice, ale z toho sešlo, když se oženil.

A jestli přece jen nelituje, že pomáhal vězňům, až nakonec sám skončil v lágru?

„Nikdy jsem nelitoval. A kdyby to přišlo znovu a byl by to kdokoliv, tak bych mu takhle pomohl. Čímkoliv,“ říká sedmaosmdesátiletý Miroslav Hampl.

Autor textu Mikuláš Kroupa působí v projektu [Paměť národa](#) – jedinečné rozsáhlé sbírce vzpomínek pamětníků, kterou patnáct let buduje nezisková organizace [Post Bellum](#) se svými partnery – Českým rozhlasem, Českou televizí a Ústavem pro studium totalitních režimů. Ve sbírce je shromážděno víc než pět tisíc výpovědí. Z Paměti národa vznikají každý týden rozhlasové dokumenty [Příběhy 20. století](#).